

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

Factors Affecting Operation of Community Enterprise in Muang Tak District, Tak Province

จิตพิสุทธิ์ กิตติมool^{1*} นารีรัตน์ สีระสาร² เบนจามาต อยู่ประเสริฐ²
Jitpisut Kitimool^{1*} Nareerut Seerasam² Benchamas Yooprasert²

Corresponding Author's Email: jitpisut.yui@gmail.com

(Received: November 5, 2024; Revised: March 10, 2025; Accepted: March 11, 2025)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน จำนวน 265 ราย ที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ในปี พ.ศ. 2566 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณของทาร์โวยามานะ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 160 ราย ทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยวิธีจับสลาก ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดลำดับ และการถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธี Stepwise การวิเคราะห์ในครั้งนี้ใช้ตัวแปรอิสระ จำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ 1) อายุ 2) จำนวนปีของการศึกษา 3) ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 4) รายได้ของครัวเรือน และ 5) รายได้จากการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 56.16 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ในปี พ.ศ. 2565 สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีรายได้ในครัวเรือนเฉลี่ย 157,200.00 บาท/ปี รายได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 2,526.71 บาท/ปี สำหรับการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ได้แก่ อายุ จำนวนปีของการศึกษา และรายได้ของครัวเรือน ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนควรมีการวางแผนการพัฒนาทักษะสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่สูงอายุ และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ลูกหลานหรือสมาชิกรุ่นใหม่ เพื่อให้มาช่วยพัฒนาและต่อยอดการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ต่อไป

คำสำคัญ: การดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน จังหวัดตาก

Abstract

The main objective of this study was to analyze factors affecting the operations of community enterprises in Muang Tak District, Tak Province. The population in the study was 265 community enterprise members who registered their community enterprises with the Department of Agricultural Extension in 2023. The sample size was determined. Using Taro Yamane's calculation formula at an error level of .05, a sample size of 160 cases was obtained, simple sampling was drawing lots. An interview form was used as a data collection tool. Data were analyzed using descriptive and inferential statistics, including frequency distribution, percentage, minimum, maximum, mean, standard deviation, ranking, and multiple regression using the Stepwise method. The analysis in this instance uses 5 independent variables, which were: 1) Age; 2) Number years of education; 3) Duration of being a member of the community enterprise Household income; 4) Income from community enterprise activities; 5) The results of the study found that most community enterprise members were female, the average age of 56.16 years, completed primary school. In 2022 community enterprise members, the average household income of 157,200.00 baht/year, income from participating in community enterprise activities averaged

¹ นักศึกษานักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

¹ Student, Master Agriculture in Agricultural Extension and Development School of Agriculture and Cooperatives, Sukhothai Thammathirat Open University

² Lecturers, School of Agriculture and Cooperatives, Sukhothai Thammathirat Open University

2,526.71 baht/year for multiple regression analysis. It was found that the factors affecting the operation of community enterprises Statistically significant ($p < .05$) include age, number years of education and household income. Therefore, community enterprises should have plans to develop the skills of elderly community enterprise members and transfer knowledge to children or new generation members, to help develop and expand the operations of community enterprises by using modern technology.

Keywords: operations, community enterprise, register a community enterprise, Tak province

ความเป็นมาของปัญหา

ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง และมีความยั่งยืนตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันที่ต้องการพัฒนาภาคการเกษตรให้มีศักยภาพและขีดความสามารถทางการแข่งขันที่สูงขึ้น โดยมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการภาคเอกชน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับเกษตรกรไปสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีความเข้มแข็ง ให้มีกลไกในการดูแลผลประโยชน์จากการรวมกลุ่มและการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ที่มุ่งเน้นให้เกษตรกรในชุมชนรวมตัวกันประกอบกิจการ โดยอาศัยทรัพยากร แรงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และองค์ความรู้สมัยใหม่ มาผลิตเป็นสินค้าหรือบริการที่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน (พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2548)

ประชากรอำเภอเมืองตากมีอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม มีพื้นที่การเกษตร 195,016.83 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 15.77 ของพื้นที่อำเภอทั้งหมด อีกทั้งเกษตรกรยังมีการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อผลิตและแปรรูปสินค้าจากการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เป็นสินค้าที่สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและตนเอง อีกทั้งการรวมกลุ่มยังสามารถต่อยอดการดำเนินงานของชุมชนรวมทั้งการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ ได้ (สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองตาก, 2566) โดยในปี พ.ศ. 2565 วิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผ่านการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนประจำปี ตามแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของกรมส่งเสริมการเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566) ในระดับดี เพียงร้อยละ 34.32 เท่านั้น ผลการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองตาก พบว่า ส่วนใหญ่ยังขาดการวางแผนการดำเนินงานและการบริหารจัดการภายในองค์กรที่ดี เช่น การบริหารการดำเนินงานที่ไม่ต่อเนื่อง การวางแผนการดำเนินงานที่ไม่เป็นระบบ ขาดการบริหารงบประมาณหรือเงินทุน เป็นต้น (สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองตาก, 2566) ทำให้การบริหารงานวิสาหกิจชุมชนเป็นไปได้ยาก ไม่เกิดการพัฒนาส่งผลให้การดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนที่มีประสิทธิภาพเกิดขึ้นได้ยาก

ดังนั้น จากประเด็นข้างต้นจึงจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งเพิ่มโอกาสในการเติบโตและความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในช่วงเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน ปี พ.ศ. 2567

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำนวน 265 ราย จากวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ในปี พ.ศ. 2566 ทั้งหมด 37 แห่ง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณของ Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 160 ราย ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับสลาก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยคำถามปลายปิดและปลายเปิด โดยสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ข้อคำถามเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการองค์กร ด้านการบังคับบัญชา ด้านการประสานงาน ด้านการควบคุม ตามหลัก "POCCC" หรือ "หน้าที่สำคัญของผู้บริหาร 5 หน้าที่ที่ต้องดำเนินการในการจัดการ" ของ Henri Fayol (นที ขลิบทอง และเฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ, 2559)

โดยการให้คะแนนความคิดเห็นในแต่ละข้อคำถาม แบ่งเป็น 5 ระดับ ตามมาตราลิกเคิร์ต (Likert type scale) ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามลำดับ และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยในระดับต่างๆ (เพ็ญแข ศิริวรรณ และแสงหล้า ชัยมงคล, 2551) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง ระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง ระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง ระดับมากที่สุด

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ด้วยวิธี Stepwise เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคมและปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และตัวแปรตาม ได้แก่ การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยมีสมการวิเคราะห์ดังนี้

$$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + b_4X_4 + b_5X_5 + e$$

โดยกำหนดให้ Y หมายถึง ตัวแปรตาม ได้แก่ การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการองค์กร ด้านการบังคับบัญชา ด้านการประสานงาน และด้านการควบคุม X หมายถึง ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย 1) X_1 หมายถึง อายุ (ปี) 2) X_2 หมายถึง จำนวนปีของการศึกษา (ปี) 3) X_3 หมายถึง ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (ปี) 4) X_4 หมายถึง รายได้ของครัวเรือน (บาท) 5) X_5 หมายถึง รายได้จากการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน (บาท) a หมายถึง ค่าคงที่ (Constant) และ e หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนอย่างสุ่ม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและผู้ช่วยเก็บข้อมูล โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 160 ราย ในช่วงเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน ปี พ.ศ. 2567

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Stepwise

ผลการวิจัย

1. สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 1 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	จำนวน (160)	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.
1. เพศ				
1) หญิง	145	90.60		
2) ชาย	15	9.40		
2. อายุ (ปี)			56.16	1.240
3. จำนวนปีของการศึกษา (ปี)				
1) 0 ปี (ไม่ได้รับการศึกษา)	3	1.90		
2) 6 ปี (ประถมศึกษา)	94	58.70		
3) 9 ปี (มัธยมศึกษาตอนต้น)	19	11.90		
4) 12 ปี (มัธยมศึกษาตอนปลาย)	32	20.00		
5) 16 ปี (ปริญญาตรี)	8	5.00		
6) 18 ปี (สูงกว่าปริญญาตรี)	4	2.50		
4. อาชีพของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน				
1) เกษตรกรรม	145	90.60		
2) รับจ้างทั่วไป	48	30.00		
3) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	18	11.20		
4) รับราชการ	8	5.00		
5. ระยะเวลาการเป็นสมาชิก (ปี)			6.59	4.604
6. พื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือน (ไร่)			15.12	16.003
7. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)			3.78	1.367
8. รายได้ในครัวเรือน (บาท/ปี)			157,200	1.419
9. รายได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน (บาท/ปี)			2,526.71	2,190

จากตารางที่ 1 พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 90.6 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 56.16 ปี สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 58.70 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 90.60 มีอาชีพหลักคือเกษตรกร มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 15.12 ไร่ มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.78 คน ในปี พ.ศ. 2565 พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้ในครัวเรือนเฉลี่ย 157,200 บาท/ปี มีรายได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 2,526.71 บาท/ปี

2. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 2 สรุปความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับ
ด้านการวางแผน	3.50	1.21	มาก	5
ด้านการจัดการองค์กร	3.72	1.16	มาก	3
ด้านการบังคับบัญชา	4.10	0.79	มาก	1
ด้านการประสานงาน	3.94	0.91	มาก	2
ด้านการควบคุม	3.51	1.24	มาก	4
รวมเฉลี่ย	3.75	1.06	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนให้ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.74) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบังคับบัญชา (ค่าเฉลี่ย 4.10) รองลงมา ด้านการประสานงาน (ค่าเฉลี่ย 3.94) ด้านการจัดการองค์กร (ค่าเฉลี่ย 3.72) ด้านการควบคุม (ค่าเฉลี่ย 3.51) ด้านการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 3.50) ตามลำดับ

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสังคมที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ด้วยวิธี Stepwise เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตามว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความเกี่ยวข้องแบบใดหรือทิศทางใด (เชิงบวกหรือเชิงลบ) กับตัวแปรตาม และมีระดับความสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากหรือน้อยเพียงใด การวิเคราะห์ในครั้งนี้ใช้ตัวแปรอิสระ จำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ 1) อายุ 2) จำนวนปีของการศึกษา 3) ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 4) รายได้ของครัวเรือน และ 5) รายได้จากการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์สถิติสหสัมพันธ์ของตัวแปร

Variable	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5
X_1	1	-0.43	0.073	-0.542	0.256
X_2		1	0.002	0.244	-0.060
X_3			1	0.118	0.132
X_4				1	-0.167
X_5					1

(n = 160)

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์เชิงเส้นของตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation: r) ต้องไม่เกิน 0.80 (Stevens, 1992) ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นของตัวแปรอิสระ พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทุกคู่มีค่าไม่เกิน 0.80 สามารถอธิบายได้ว่าตัวแปร $X_1 - X_5$ สามารถใช้เป็นตัวแปรอิสระในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์เชิงเส้นของตัวแปรอิสระ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

ตัวแปร	Coefficient	S.E.	t-statistics	Prob.
a (Constant)	3.807	0.442	8.606	.000
อายุ (X_1)	-0.016	0.006	-2.580	.011*
จำนวนปีของการศึกษา (X_2)	0.061	0.018	3.351	.001*
ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (X_3)	0.009	0.013	0.688	.493
รายได้ของครัวเรือน (X_4)	1.302E-6	0.000	3.096	.002*
รายได้จากการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน (X_5)	1.443E-6	0.000	0.045	.964
$R^2 = 0.226$ F- statistics = 8.995 (Prob. = .05)				

* ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.05

(n = 160)

จากตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมด 5 ตัว มีตัวแปรอิสระที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 3 ตัวแปรเท่านั้น ได้แก่ อายุ จำนวนปีของการศึกษา และรายได้ของครัวเรือน มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4 โดยสามารถเขียนสมการทำนายแนวโน้มการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ได้ดังนี้

$$Y = 3.807 - 0.016(X_1) + 0.061(X_2) + 1.302E-6(X_4) + e$$

อภิปรายผล

1. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนให้ความคิดเห็นต่อภาพรวมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.74) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบังคับบัญชา (ค่าเฉลี่ย 4.10) โดยเฉพาะประเด็น สมาชิกมีความรับผิดชอบและปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย แสดงให้เห็นว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบต่องานหรือภารกิจที่ได้รับมอบหมาย เมื่อกลุ่มมีโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งฝ่ายงานตามภารกิจของกลุ่มอย่างชัดเจน จะส่งผลให้สมาชิกมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง สอดคล้องกับ ทรงศักดิ์ สีหามาศ (2562) พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ความเห็นว่า ระดับการดำเนินงานด้านการบังคับบัญชาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็น กลุ่มมีการกำหนดสายบังคับบัญชาเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มอย่างชัดเจน รองลงมา ด้านการประสานงาน (ค่าเฉลี่ย 3.94) โดยเฉพาะประเด็น มีการได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากสมาชิก ในการนัดหมายกันมาปฏิบัติงานของกลุ่มทุกครั้ง และประเด็น มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ ธัญญญาณ์ โสภณพุทธพร (2565) ให้ความเห็นว่าการประสานงานเป็นการสร้างสัมพันธภาพในการทำงาน ทำให้เกิดความไว้วางใจในการทำงานและการให้ความร่วมมือที่ดีในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการองค์กร (ค่าเฉลี่ย 3.72) โดยเฉพาะประเด็น มีโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งฝ่ายงานตามภารกิจของกลุ่มอย่างชัดเจน เห็นได้ว่าการกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กร และการแบ่งฝ่ายหรือหน้าที่ตามภารกิจของกลุ่มอย่างชัดเจน จะทำให้การดำเนินการขององค์กรสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี สอดคล้องกับ ธัญญญาณ์ โสภณพุทธพร (2565) พบว่า สมาชิก มีการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดโครงสร้างองค์การอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนและเหมาะสม ด้านการควบคุม (ค่าเฉลี่ย 3.51) โดยเฉพาะประเด็น คณะกรรมการมีการจัดบันทึกการเงินและจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ทุกครั้ง และประเด็น ประธานและคณะกรรมการ

มีการควบคุมดูแลกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายรับ-รายจ่ายของกลุ่มอย่างเป็นระบบและชัดเจน ซึ่งเมื่อวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินการแบบโปร่งใสและตรวจสอบได้ รวมถึงจัดบันทึกการเงินและจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ทุกครั้ง สมาชิกได้ทราบถึงเรื่องงบประมาณรายรับ-รายจ่ายของกลุ่ม ซึ่งจะทำให้การดำเนินการของวิสาหกิจเป็นไปด้วยความราบรื่น สอดคล้องกับ ทรงศักดิ์ สีหามาศ (2562) พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ความเห็นว่า ระดับการดำเนินงานด้านการควบคุมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตราดโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็น ประธาน/ คณะกรรมการ มีการดูแลควบคุมกิจกรรมที่ก่อให้เกิด รายรับ – รายจ่ายกลุ่มอย่างเป็นระบบและชัดเจน และด้านการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 3.50) โดยเฉพาะประเด็น มีการวางแผนด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของกลุ่ม อภิปรายได้ว่า การวางแผนการดำเนินงาน และการสื่อสารข้อมูลข่าวสารภายในองค์กร เป็นสิ่งที่วิสาหกิจชุมชนควรมีอย่างยิ่ง เพื่อให้กลุ่มทราบเป้าหมาย ทิศทาง และวิธีการดำเนินงาน ได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมในการดำเนินงาน เพื่อช่วยให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

จากการวิเคราะห์ 1) ปัจจัยด้านสังคม ผลการศึกษา พบว่า อายุ และจำนวนปีของการศึกษา มีอิทธิพลกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ซึ่งอายุมีอิทธิพลเชิงลบกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก และจำนวนปีของการศึกษามีอิทธิพลเชิงบวกกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ซึ่งสอดคล้องกับ ธัญญ์ณโสภณ พุทธิพร (2565) พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อภิปรายได้ว่า เมื่อสมาชิกได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น จะมีผลกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการศึกษามาพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในด้านต่างๆ ได้ ในส่วนอายุมีความอิทธิพลเชิงลบกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก อภิปรายได้ว่า เมื่อสมาชิกมีอายุเพิ่มมากขึ้น อุปสรรคด้านสุขภาพหรือสภาพร่างกายของสมาชิกส่งผลให้มีการเข้าร่วมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนน้อยลง รวมทั้งอาจเป็นข้อจำกัดในการดำเนินงานและการพัฒนาทักษะความรู้ในด้านเทคโนโลยีในการผลิตของวิสาหกิจชุมชน สำหรับตัวแปรระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนนั้น สามารถอภิปรายได้ว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อาจไม่มีผลโดยตรงต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากการดำเนินงานขึ้นอยู่กับความร่วมมือ การมีส่วนร่วม และความสามารของสมาชิกในการทำงานร่วมกันมากกว่าระยะเวลาที่เป็นสมาชิก 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ผลการศึกษา พบว่า รายได้ของครัวเรือน มีอิทธิพลกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) อภิปรายได้ว่า หากสมาชิกมีการประกอบอาชีพหลักของตนเองที่มั่นคงและมีรายได้ที่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ จะส่งผลทางบวกต่อการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนที่สมาชิกนั้นเข้าร่วม ในส่วนของตัวแปรรายได้จากการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน ไม่มีผลต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน สามารถอภิปรายได้ว่า เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก และมีรายได้หลักจากการทำเกษตรกรรม โดยจะใช้เวลาว่างเว้นจากอาชีพหลักมาร่วมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนเพียงเท่านั้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 56.16 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ในปี พ.ศ. 2565 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้ในครัวเรือนเฉลี่ย 157,200.00 บาท/ปี รายได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 2,526.71 บาท/ปี ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ จำนวนปีของการศึกษา และรายได้ของครัวเรือน ซึ่งอายุมีอิทธิพลเชิงลบกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ส่วนจำนวนปีของการศึกษา และรายได้ของครัวเรือน มีอิทธิพลเชิงบวกกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนควรมีการวางแผนการพัฒนาทักษะสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่สูงอายุ และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ลูกหลานหรือ

สมาชิกรุ่นใหม่ เพื่อให้มาช่วยพัฒนาและต่อยอดการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนโดยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและพัฒนาทักษะสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่สูงวัย รวมถึงการพัฒนาความรู้ให้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในเรื่องการวางแผนการดำเนินการและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อต่อยอดการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะต่อวิสาหกิจชุมชน ควรมีการวางแผนการพัฒนาทักษะสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่สูงอายุ และหากิจกรรมหรือการผลิตสินค้าที่ใช้ทักษะที่มีความเหมาะสมกับช่วยวัยและความสามารถของสมาชิก อีกทั้งควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่สมาชิกหรือกลุ่มเครือข่าย และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ลูกหลานหรือสมาชิกรุ่นใหม่ เพื่อให้มาช่วยพัฒนาและต่อยอดการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนโดยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่
2. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมและพัฒนาความรู้ให้แก่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในเรื่องการวางแผนการดำเนินการ ส่งเสริมและพัฒนาทักษะสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่สูงอายุ การพัฒนาเครื่องมือหรือเครื่องทุ่นแรงที่ใช้ในการผลิตสินค้าทางการเกษตร รวมถึงพัฒนาความรู้ในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อต่อยอดการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2566ก). *แนวทางการดำเนินงานกรมส่งเสริมการเกษตร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2566ข). ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน. สืบค้นจาก <https://smcemanage.doae.go.th/login>
- ทรงศักดิ์ สีหานาค. (2562). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตราด* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ธัญญาณ์ โสภณพุทธพร. (2565). *ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- นที ขลิบทอง และเฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2559). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร*. ประมวลสาระชุดวิชาหลักการบริหารการ ส่งเสริมการเกษตร. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2548). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 122 ตอนที่ 6 ก.
- เพ็ญแข ศิริวรรณ และ แสงหล้า ชัยมงคล. (2551). *สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัลพับลิเคชั่น.
- สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองตาก. (2566). *แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ อำเภอเมืองตาก ปี พ.ศ. 2566 – 2570*. จังหวัดตาก: กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- Stevens, J. (1992). *Applied multivariate statistics for the social science* (2nd ed.). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associate.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.